0.0.1 saļāyatanavibhangasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhu āmantesi bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- 2. saļayatanavibhaṅgaṃ vo bhikkhave, desissāmi taṃ suṇātha sādhukaṃ manasi karotha bhāsissāmīti.
- **3.** evam bhanteti kho te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- 4. cha ajjhattikāni āyatanāni veditabbāni. cha bāhirāni āyatanāni veditabbāni. cha viññāṇakāyā veditabbā. cha phassakāyā veditabbā. aṭṭhārasa manopavicārā veditabbā. chattiṃsa sattapadā veditabbā. tatridaṃ nissāya idaṃ pajahatha tayo satipaṭṭhānā yadiriyo sevati, yadiriyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahati, so vuccati yoggācariyānaṃ anuttaro purisadammasārathī'ti. ayamuddeso saļāyatanavibhaṅgassa.
- 5. cha ajjhattikāni āyatanāni veditabbānīti iti kho panetam vuttam, kincetam paţicca vuttam: cakkhāyatanam sotāyatanam ghānāyatanam jivhāyatanam kāyatanam manāyatanam. cha ajjhattikāni āyatanāni

veditabbānīti iti yam tam vuttam, idametam paţicca vuttam. cha bāhirāni āyatanāni veditabbānīti iti kho panetam vuttam, kiñcetam paţicca vuttam: rūpāyatanam saddāyatanam gandhāyatanam rasāyatanam phoţthabbāyatanam dhammāyatanam. cha bāhirāni āyatanāni veditabbānīti iti yam tam vuttam, idametam paţicca vuttam.

- 6. cha viññāṇakāyā veditabbānīti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ: cakkhuviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ. cha viññāṇakāyā veditabbānīti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.
- 7. cha phassakāyā veditabbānīti iti kho panetam vuttam, kiñcetam paţicca vuttam: cakkhusamphasso sotasamphasso ghānasamphasso jivhāsamphasso kāyasamphasso manosamphasso. cha phassakāyā veditabbānīti iti yam tam vuttam, idametam paţicca vuttam.
- 8. aṭṭhārasa manopavicārā veditabbāti iti kho panetam vuttam, kiñcetam paṭicca vuttam: cakkhunā rūpam disvā somanassaṭṭhāniyam rūpam upavicarati. domanassaṭṭhāniyam rūpam upavicarati. upekkhaṭṭhāniyam rūpam upavicarati. sotena saddam sutvā somanassaṭṭhāniyam saddam upavicarati. domanassaṭṭhāniyam saddam upavicarati. upekkhaṭṭhāniyam saddam upavicarati. ghānena gandham ghāyitvā somanassaṭṭhāniyam saddam upavicarati. ghānena gandham ghāyitvā somanassaṭṭhāniyam saddam upavicarati.

nassaṭṭhāniyaṃ gandhaṃ upavicarati. domanassaṭthāniyaṃ gandhaṃ upavicarati. upekkhaṭṭhāniyaṃ ghandhaṃ upavicarati. jivhāya rasaṃ sāyitvā somanassaṭṭhāniyaṃ rasaṃ upavicarati. domanassaṭṭhāniyaṃ rasaṃ upavicarati. upekkhaṭṭhāniyaṃ rasaṃ upavicarati. kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā somanassaṭṭhāniyaṃ phoṭṭhabbaṃ upavicarati. domanassaṭṭhāniyaṃ phoṭṭhabbaṃ upavicarati. upekkhaṭṭhāniyaṃ phoṭṭhabbaṃ upavicarati. upekkhaṭṭhāniyaṃ phoṭṭhabbaṃ upavicarati. iti cha somanassaṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati. upekkhaṭthāniyaṃ¹ dhammaṃ upavicarati. iti cha somanassūpavicārā, cha domanassūpavicārā, cha upekkhūpavicārā. aṭṭhārasa manopavicārā veditabbāti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

- 9. chattiṃsa sattapadā veditabbāti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñce taṃ paṭicca vuttaṃ: cha gehasitāni somanassāni, cha nekkhammasitāni somanassāni, cha gehasitāni domanassāni, cha nekkhammasitāni domanassāni, cha gehasitā upekkhā, cha nekkhammasitā upekkhā
- 10. tattha katamāni cha gehasitāni somanassāni: cakkhuviññeyyānam rūpānam iţţhānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapaţisamyuttānam paţilābham vā paţilābhato samanupassato pubbe vā patiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam sama-

¹upekkhāṭhānīyaṃ-majasaṃ. pts page 217

nussarato uppajjati somanassam, yam evarūpam somanassam idam vuccati gehasitam somanassam. sotaviññeyyānam saddānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamyuttānam patilābham vā patilābhato samanupassato pubbe vā patiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajjati somanassam, yam rūpānam somanassam idam vuccati gehasitam somanassam. ghānaviññeyyānam gandhānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamvuttānam patilābham vā patilābhato samanupassato pubbe vā patiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajiati somanassam, yam evarūpam somanassam idam vuccati gehasitam somanassam. jivhāviññeyyānam rasānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamyuttānam patilābham vā patilābhato samanupassato pubbe vā patiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajjati somanassam, yam evarūpam somanassam idam vuccati gehasitam somanassam. kāyaviññeyyānam photthabbānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamvuttānam patilābham vā patilābhato samanupassato pubbe vā patiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajjati somanassam, yam evarūpam somanassam idam vuccati gehasitam somanassam. manoviññeyyānam dhammānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamyuttānam patilābham vā patilābhato samanupassato pubbe vā patiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajjati somanassam, yam evarūpam somanassam idam vuccati gehasitam somanassam. imāni cha gehasitāni somanassāni.

tattha katamāni cha nekkhammasitāni somanassāni: rūpānam tveva aniccatam viditvā vipariņāmavirāganirodham, pubbe ceva rūpā etarahi ca sabbe te rūpā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam yathabhūtam sammappaññaya passato uppajjati somanassam, yam evarūpam somanassam, idam vuccati nekkhammasitam somanassam.saddanam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva saddā etarahi ca sabbe te saddā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam yathābhūtam sammappaññava passato uppajjati somanassam. yam evarūpam somanassam, idam vuccati nekkhammasitam somanassam, gandhānam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva gandhā etarahi ca sabbe te saddā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam vathābhūtam sammappaññāva passato uppajjati somanassam, yam evarūpam somanassam, idam vuccati nekkhammasitam somanassam. rasānam tveva aniccatam viditvā vipariņāmavirāganirodham, pubbe ceva rasā etarahi ca sabbe te rasā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passato uppajjati somanassam, yam evarūpam somanassam, idam vuccati nekkhammasitam somanassam. photthabbānam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva photthabbā etarahi ca sabbe te photthabbā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passato uppajjati somanassam. yam evarūpam somanassam, idam vuccati nekkhammasitam somanassam. dhammānam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva dhammā, etarahi ca sabbe te dhammā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passato uppajjati somanassam. yam evarūpā somanassam, idam vuccati nekkhammasitam somanassam. imāni cha nekkhammasitāni somanassāni.

tattha katamāni cha gehasitāni domanassāni: cakkhuviññeyyānam rūpānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamvuttānam appaţilābham vā appaţilābhato samanupassato pubbe vā appatiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajjati domanassam, yam evarūpam domanassam. idam vuccati gehasitam domanassam. sotaviññeyyānam saddānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamyuttānam appatilābham vā appatilābhato samanupassato pubbe vā appatiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajjati domanassam, yam evarūpam domanassam. idam vuccati gehasitam domanassam. ghānaviññeyyānam gandhānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamyuttānam appaţilābham vā appaţilābhato samanupassato pubbe vā appatiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam

pts page 218

bjt page 462

samanussarato uppajjati domanassam, yam evarūpam domanassam. idam vuccati gehasitam domanassam. jivhāviññeyyānam rasānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamyuttānam appatilābham vā appatilābhato samanupassato pubbe vā appatiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajjati domanassam, vam evarūpam domanassam. idam vuccati gehasitam domanassam. kāyaviññeyyānam photthabbānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamvuttānam appaţilābham vā appaţilābhato samanupassato pubbe vā appatiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajjati domanassam, yam evarūpam domanassam, idam vuccati gehasitam domanassam. manoviññeyyānam dhammānam itthānam kantānam manāpānam manoramānam lokāmisapatisamyuttānam appatilābham vā appatilābhato samanupassato pubbe vā appatiladdhapubbam atītam niruddham viparinatam samanussarato uppajjati domanassam. yam evarūpam domanassam, idam vuccati gehasitam domanassam. imāni cha gehasitāni domanassāni.

13. tattha katamāni cha nekkhammasitāni domanassāni: rūpānam tveva aniccatam viditvā vipariņāmavirāganirodham, pubbe ceva rūpā etarahi ca sabbe te rūpā aniccā dukkhā vipariņāmadhammāti. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā anuttaresu vimokkhesu piham upaṭṭhāpeti: kudassu² nāmāham tadāyatanam upasampajja viharissāmi. yadariyā eta-

²kudussu-majasam.

rahi āyatanam upasampajja viharantī'ti. iti anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpayato upapajjati pihappaccayā domanassam, yam evarūpam domanassam, idam vuccati nekkhammasitam domanassam. saddanam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva saddā etarahi ca sabbe te saddā aniccā dukkhā viparināmadhammāti. evametam yathābhūtam sammappaññava disvā anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpeti: kudassu nāmāham tadāyatanam upasampajja viharissāmi. vadarivā etarahi āvatanam upasampajja viharantī'ti. iti anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpayato upapajjati pihappaccayā domanassam. yam evarūpam domanassam, idam vuccati nekkhammasitam domanassam, gandhānam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva rūpā etarahi ca sabbe te rūpā aniccā dukkhā viparināmadhammāti. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpeti: kudassu nāmāham tadāyatanam upasampajja viharissāmi. yadariyā etarahi āyatanam upasampajja viharantī'ti. iti anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpayato upapajjati pihappaccayā domanassam, yam evarūpam domanassam, idam vuccati nekkhammasitam domanassam. rasānam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva rasā etarahi ca sabbe te rasā aniccā dukkhā vipariņāmadhammāti. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpeti: kudassu nāmāham tadāyatanam upasampajja viharissāmi. yadariyā etarahi āvatanam upasampajja viharantī'ti. iti anuttaresu vimok-

khesu piham upatthāpayato upapajjati pihappaccayā domanassam, yam evarūpam domanassam, idam vuccati nekkhammasitam domanassam. photthabbānam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva photthabbā etarahi ca sabbe te photthabbā aniccā dukkhā viparināmadhammāti. evametam vathābhūtam sammappaññāya disvā anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpeti: kudassu nāmāham tadāyatanam upasampajja viharissāmi. yadariyā etarahi āyatanam upasampajja viharantī'ti. iti anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpayato upapajjati pihappaccayā domanassam. yam evarūpam domanassam, idam vuccati nekkhammasitam domanassam. dhammanam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva dhammā etarahi ca sabbe te dhammā aniccā dukkhā viparināmadhammāti. evametam yathābhūtam sammappaññaya disvā anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpeti: kudassu nāmāham tadāyatanam upasampajja viharissāmi, yadariyā etarahi āyatanam upasampajja viharantī'ti. iti anuttaresu vimokkhesu piham upatthāpayato upapajjati pihappaccayā domanassam. yam evarūpam domanassam, idam vuccati nekkhammasitam domanassam. imāni cha nekkhammasitāni domanassāni.

14. tattha katamā cha gehasitā upekkhā: cakkhunā rūpam disvā upapajjati upekkhā bālassa mūļhassa puthujjanassa anodhijinassa avipākajinassa anādīnavadassāvino assutavato puthujjanassa. yā evarūpā upek-

khā, rūpam sā nātivattati. tasmā sā upekkhā gehasitāni vuccati. sotena saddam sutvā upapajjati upekkhā bālassa mūlhassa puthujjanassa anodhijinassa avipākajinassa anādīnavadassāvino assutavato puthujjanassa. yā evarūpā upekkhā, saddā sā nātivattati. tasmā sā upekkhā gehasitāni vuccati. ghānena gandham ghāyitvā upapajjati upekkhā bālassa mūlhassa puthujjanassa anodhijinassa avipākajinassa anādīnavadassāvino assutavato puthujjanassa. yā evarūpam upekkhā, gandhā sā nātivattati. tasmā sā upekkhā gehasitāni vuccati. jivhāya rasam sāyitvā upapajjati upekkhā bālassa mūļhassa puthujjanassa anodhijinassa avipākajinassa anādīnavadassāvino assutavato puthujjanassa. yā evarūpam upekkhā, rasā sā nātivattati. tasmā sā upekkhā gehasitāni vuccati. kāyena photthabbam phusitvā upapajjati upekkhā bālassa mūlhassa puthujjanassa anodhijinassa avipākajinassa anādīnavadassāvino asutavato puthujjanassa. yā evarūpam upekkhā, photthabbam sā nātivattati. tasmā sā upekkhā gehasitāni vuccati. manasā dhammam viññāya upapajjati upekkhā bālassa mūļhassa puthujjanassa anodhijinassa avipākajinassa anādīnavadassāvino assutavato puthujjanassa. yā evarūpā upekkhā, dhammam sā nātivattati. tasmā sā upekkhā gehasitāni vuccati. imā cha gehasitā upekkhā.

15. tattha katamā cha nekkhammasitā upekkhā: rūpānam tveva aniccatam viditvā vipariņāmavirāganirodham, pubbe ceva rūpā etarahi ca sabbe te rūpā aniccā

bjt page 464

dukkhā viparināmadhammā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passato upapajjati upekkhā yā evarūpā upekkhā rūpam sā ativattati, tasmā sā upekkhā nekkhammasitāti vuccati. saddhānam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva saddā etarahi ca sabbe te saddā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam vathābhūtam sammappaññāya passato upapajjati upekkhā yā evarūpā upekkhā saddam sā ativattati. tasmā sā upekkhā nekkhammasitāti vuccati. gandhānam tveva aniccatam viditvā vipariņāmavirāganirodham, pubbe ceva gandhā etarahi ca sabbe te gandhā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passato upapajjati upekkhā yā evarūpā upekkhā gandham sā ativattati, tasmā sā upekkhā nekkhammasitāti vuccati. rasānam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva rasā etarahi ca sabbe te rasā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passato upapajjati upekkhā vā evarūpā upekkhā rasam sā ativattati. tasmā sā upekkhā nekkhammasitāti vuccati. photthabbānam tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva photthabbā etarahi ca sabbe te photthabbā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam vathābhūtam sammappaññāya passato upapajjati upekkhā yā evarūpā upekkhā photthabbam sā ativattati. tasmā sā upekkhā nekkhammasitāti vuccati. dhammā tveva aniccatam viditvā viparināmavirāganirodham, pubbe ceva dhammā etarahi ca sabbe te dhammā aniccā dukkhā viparināmadhammā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passato upapajjati upekkhā yā evarūpā upekkhā dhammam sā ativattati. tasmā sā upekkhā nekkhammasitāti vuccati. imā cha nekkhammasitā upekkhā. chattimsa sattapadā veditabbāti iti yam tam vuttam, idametam paṭicca vuttam.

16. tatridam nissāya idam pajahathāti iti kho panetam vuttam, kiñcetam paticca vuttam: tatra bhikkhave, vāni cha nekkhammasitāni somanassāni, tāni nissāva tāni āgamma, yāni cha gehasitāni somanassāni tāni pajahatha, tāni samatikkamatha. evametesam pahānam hoti, evametesam samatikkamo hoti. tatra bhikkhave yāni cha nekkhammasitāni domanassāni tāni nissāya tāni āgamma yāni cha gehasitāni domanassāni, tāni pajahatha. tāni samatikkamatha. evametesam pahānam hoti, evametesam samatikkamo hoti. tatra bhikkhave vā cha nekkhammasitā upekkhā, tā nissāya tā āgamma, yā cha gehasitā upekkhā tā pajahatha, tā samatikkamatha evametāsam pahānam hoti, evametāsam samatikkamo hoti. tatra bhikkhave, yāni cha nekkhammasitāni somanassāni, tāni nissāya tāni āgamma, yāni cha nekkhammasitāni domanassāni. tāni pajahatha, tāni samatikkamatha. evametesam pahānam hoti, evametesam samatikkamo hoti. tatra bhikkhave, yā cha nekkhammasitā upekkhā, tā nissāya tā āgamma yāni cha nekkhammasitāni somanassāni tāni pajahatha, tāni samatikkamatha. evametesam pahānam hoti, evametesam samatikkamo hoti.

pts page 220

- 17. atthi bhikkhave, upekkhā nānattā nānattasitā. atthi upekkhā ekattā ekattasitā. katamā ca bhikkhave, upekkhā nānattā nānattasitā: atthi bhikkhave, upekkhā rūpesu, atthi saddesu, atthi gandhesu, atthi rasesu, atthi phoṭṭhabbesu. ayam bhikkhave upekkhā nānattā nānattasitā.
- 18. katamā ca bhikkhave, upekkhā ekattā ekattasitā: atthi bhikkhave, upekkhā ākāsānañcāyatananissitā, atthi viññāṇañcāyatananissitā, ākiñcaññāyatananissitā, atthi nevasaññānāsaññāyatananissitā. ayaṃ bhikkhave, upekkhā ekattā ekattasitā. tatra bhikkhave, yā'yaṃ upekkhā ekattā ekattasitā, taṃ nissāya taṃ āgamma, yā'yaṃ upekkhā nānattā nānattasitā, taṃ pajahatha, taṃ samatikkamatha. evametissā pahānaṃ hoti, evametissā samatikkamo hoti. atammayataṃ bhikkhave, nissāya atammayataṃ āgamma yā'yaṃ upekkhā ekattā ekattasitā taṃ pajahatha. taṃ samatikkamatha. evametissā samatikkamo hoti. tatridaṃ nissāya idaṃ pajahathā'ti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttam.
- 19. 'tayo satipaṭṭhānā yadariyo sevati, yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahati'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ. kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ: idha bhikkhave, satthā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti anukampako hitesī anukampaṃ upādāya: 'idaṃ vo hitāya idaṃ vo sukhāyā'ti. tassa sāvakā na sussūsanti. na sotam

bjt page 466

odahanti. na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti. vokkamma ca satthusāsanaṃ vattanti. tatra bhikkhave, tathāgato na ceva attamano hoti. na ca attamanataṃ paṭisaṃvedeti. anavassuto ca viharati sato sampajāno. idaṃ bhikkhave, paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ, yadariyo sevati, yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahati.

- 20. puna ca paraṃ bhikkhave, satthā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti anukampako hitesī anukampaṃ upādāya: 'idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā'ti. tassa ekacce sāvakā na sussūsanti, na sotaṃ odahanti, na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti. vokkamma ca satthusāsanaṃ vattanti. ekacce sāvakā sussūsanti. sotaṃ odahanti aññā cittaṃ upaṭṭhapenti. na ca vokkamma satthusāsanaṃ vattanti. tatra bhikkhave, tathāgato na ceva attamano hoti, na ca attamanataṃ paṭisaṃvedeti. na ca anattamano hoti. na ca anattamanataṃ paṭisaṃvedeti. attamanatañca anattamanatañca³ tadūbhayaṃ abhinivajjetvā so upekkhako viharati sato sampajāno. idaṃ vuccati bhikkhave, dutiyaṃ satipaṭṭhānaṃ yadariyo sevati, yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahati.
- 21. puna ca paraṃ bhikkhave, satthā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti anukampako hitesī anukampaṃ upādāya: 'idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā'ti tassa sāvakā sussūsanti, sotaṃ odahanti, aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, na ca vokkamma satthusāsanaṃ vattanti. tatra bhikkhave,

 $^{^3}$ attamanatā ca anattamanatā ca-majasam.

bjt page 468

tathāgato attamano ceva hoti, attamanatañca paṭisaṃvedeti. anavassuto ca viharati sato sampajāno. idaṃ vuccati bhikkhave, tatiyaṃ satipaṭṭhānaṃ yadariyo sevati yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahati.

- **22.** tayo satipaṭṭhānā yadariyo sevati, yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahatīti iti yam tam vuttam idametam, paṭicca vuttam.
- so vuccati yoggācariyānam anuttaro purisadammasārathīti iti kho panetam vuttam, kiñcetam paticca vuttam: hatthidamakena bhikkhave, hatthidammo sārito ekamyeva disam dhāvati, puratthimam vā pacchimam vā uttaram vā dakkhinam vā. assadamakena bhikkhave, assadammo sārito ekamyeva disam dhāvati, puratthimam vā pacchimam vā uttaram vā dakkhinam vā. godamakena bhikkhave, godammo sārito ekamyeva disam dhāvati puratthimam vā pacchimam vā uttaram vā dakkhinam vā. tathāgatena hi bhikkhave, arahatā sammāsambuddhena purisadammo sārito atthadisā vidhāvati rūpī rūpāni passati. ayam pathamā disā⁴ ajjhattam arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati. ayam dutiyā disā. subhantveva adhimutto hoti. ayam tatiyā disā. sabbaso rūpasaññānam samatikkamā patighasaññānam atthangamā nānattasaññānam amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanam upasampajja viharati. ayam catutthī disā. sabbaso ākāsānañ-

pts page 222

⁴ayam ekādisā-majasam.

cāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati ayaṃ pañcamī disā. sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. ayaṃ chaṭṭhi disā. sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. ayaṃ sattamī disā. sabbaso nevasaññā nāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. ayaṃ aṭṭhamī disā. tathāgatena bhikkhave, arahatā sammāsambuddhena purisadammo sārito. imā aṭṭha disā vidhāvati. so vuccati yoggācariyānaṃ anuttaro purisadammasārathīti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttanti.

24. idamavoca bhagavā attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

pts page 223 bit page 470